

na kraju krajeva Piše Siniša PAVIĆ

Patuljci pojma nemaju

I kad se čini da bulje u ekrane svojih laptopa i mobitela, njihove uši čuju sve i po putu love mali milijun informacija. Samo, tko danas uopće zna kako ih razumijevaju i što to oni s njima rade...

Prije koji dan umro je Mladen Kušec. Da je i sto pedeset godina imao bilo bi nekako tužno. Onaj koji je Tonkicu Palonkicu 'natjerao' da kaže frrr, onaj koji je skrojio »Plavi kaputić« i 'ganjao' »Bijele Vrane«, onaj koji nas je naučio da »Patuljci pojma nemaju«, taj i ne može umrijeti, ne bi jednostavno smjelo biti tako. Možda je samo stvar dojma, možda je posve osobne naravi, ali kako je otišao Kušec tako je ona neka generacija 40-godišnjaka, ako ne i 50-godišnjaka, morala priznati da je kraj. Odrasli smo, htjeli ne htjeli, tko bolje i kvalitetnije a tko lošije, jer se više nemamo za što uhvatiti. Junaci našeg djetinjstva pomalo su otišli. Kušec je bio važan čak i ako nam se katkad činilo da smo na njega zaboravili. Bio je važan jer nam je dao priliku da govorimo a da nas sluša, pa mu se još ono što smo kazivali činilo tako veliko i pametno. Bilo smo mudriji kraj njega, mali a veliki, važni i to s pravom. Bili smo nekako sretni, bezbrižni, i on je to znao iz nas izvući van. A danas...

Lola je krenula u vrtić. Ne žali se, ide u vrtić i dobro joj je, ili je samo premala da bi znala kako se žaliti. Lola voli plesati, voli glazbu, voli se smijati. Ne voli što se svaka prehlada za nju zalijepi toliko da joj ne bude baš dobro. Majka ju ovih dana baš zbog toga cijepila protiv gripe, sve u strahu da se na tu malu zabavljačicu u ova virusna vremena ne zalijepi nešto nevaljalo. Veliki, uostalom, samo pričaju o tome; tko je rizična skupina a tko ne, ima li cjepiva ili nema, koliko je zaraženih, koliko preminulih, koliko šanse da sve ovo prođe pa da se ne radi od doma i da se živi normalno staro a ne normalno novo. O svemu tome priča se i kad se Lola pravi da gleda crtić. Zapravo, vjerojatno ga gleda, iako jedno ono dječje uho po putu lovi mali milijun informacija i tko zna kako ih razumijeva i što s njima radi. »Mene je strah za ovu djecu, odrasli će s tim bremenom, s tim 'ne smiješ ovo, ne smiješ ono'«, govori Lolina majka. Teta u vrtiću je doduše uvjerava da tako sitnima neće biti ništa od sve ove gungule, da im neće naškoditi ni ostaviti traga. Majka Lolina je nešto skeptična. Klinci znaju sve i osjećaju sve i dijele s nama svu nevolju ovog svijeta, a mi nemamo vremena za njih kraj svojih problema. Ili...

Djeća se u Hrvatskoj osjećaju sigurno, zadovoljna su svojom obitelji, prijateljima i domom, dok najniže procjenjuju zadovoljstvo pojedinim aspektima školskog života, iako je najveći postotak učenika zadovoljan školom. S dobi pada razina ugodnog i raste razina neugodnog raspoloženja, a pada i kvaliteta vršnjačkih odnosa te procjena ukupne dobrobiti. To su zaključci istraživanja »Subjektivna dobrobit djece u Hrvatskoj« koje je na 3.507 djece u dobi od 8, 10 i 12 godina proveo Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku. Istraživanje je, među ostalim pokazalo da je čak 90 posto desetogodišnjaka, te 80 posto osmogodišnjaka i dvanaestogodišnjaka u Hrvatskoj izrazito zadovoljno svojim životom, da se više od 90 posto djece osjeća se sigurno kod kuće, no i to da se između 5 i 9 posto djece ne osjeća sigurno na putu do škole. Jedanaest je posto učenika šestih razreda koji smatraju da Hrvatska baš nije sigurna zemlja, a zadovoljstvo osjećajem sigurnosti u školi pada s dobi. Više od 90 posto djece zadovoljno je svojim domom,

no čak 42 posto osmogodišnjaka često osjeća zabrinutost zbog materijalne situacije u obitelji. Više od 96 posto djece zadovoljno je svojim obiteljima, no 7 do 8 posto djece tvrdi da s obitelji nikad ne razgovara i ne zabavlja se ili da to čini rijetko. Ili, drugim riječima rečeno, dok je premijer Plenković u Saboru govorio o rezultatima Vlade, pa po tko zna koji put i on spomenuo kako nam je demografija najsvetiji zadatak, njih skoro pola zabrinuto je bilo za egzistencije svoje obitelji. A samo su upijali ono što se za stolom u kući govori o plaći, o ratama kredita, o zaduženju, o računima, o neizvjesnosti što će i kako će već sutra, možda i lako moguće, biti. A o tome se s klincima ne razgovara, niti je to tema za zabavu, samo je, na žalost, počesto jedino što se usput pokupi. A moglo bi drugačije...

»Tisak, dvadeset i tri kioska«, tako se zove izložba Marka Ercegovića i Igora Lasića. Ercegović je diplomirao na odsjeku snimanja Akademije dramske umjetnosti i on je fotografirao kioske u sedam naših gradova, Lasić se bavi novinarstvom od 1994. godine i on je složio priče naših trafikantica, a izložba je dio programa Umjetnici za kvart što ga među ostalim podržava i Ministarstvo kulture. Izložba priča priču o prodavačicama i kioscima Tiska. One vole komunicirati s ljudima. One mrze onu aktivnu prodaju, to kad moraju kupca nutkat čudesima da im šefovi ne zamjere. One imaju kioske zatrpan kojekakvom robom koja s dobrim starim kioskom i nema veze, ali nemaju WC već ovisi o milosti okolnih kafića. One su one na koje se čitalačka publika ljuti jer su novine otanjale i one znaju da su katastrofične vijesti u tisku pobijedile one dobre i optimistične. One ne smiju imati manjak na dnevnom saldu jer im se sve odbija od plaće i obija o glavu. Za one koje pamte Kutlu, Todorčić je bio manji, skoro nikakav stres. One su uistinu na braniku i griješi svatko tko ih uzima

zdravo za gotovo. Njihova plaće je taman tolika da se potomstvo kod kuće boji za egzistenciju svojih obitelji. Njima su Lasić i Ercegović bili poput kakvog Kušeca za velike za trafikantice, pa im dali iako samo na tren važnost koju zaslužuju. Samo...

Uonom spomenutom istraživanju o zadovoljstvu djece i podataka da nam klinci nakon četvrtog razreda i tog razdoblja života kad su najzadovoljniji u Europi, već u šestom na naglo padaju u donju europsku polovicu tamo gdje su najmanje zadovoljni klinci. Preko noći život kao da prestaje biti igra, a uši su sve veće. Lako da je samo COVID-19 u igri, nego evo još i izbora u SAD-u, pa zastupnika poput Zekanovića, pa premijera koji spominje zombije, pa mali milijun zabrana jer virus je, pa poslova roditeljskih koji se ruše, pa pogleda put srednje škole, pa put fakulteta, pa put posla, pa put života koji je maglovit i koji se ne čini bog zna kakav. A nigdje nekog Mladena Kušeca da ih posjedne, da ih vrati tamo gdje je djeci mjesto, da ih učini bezbrižnima i važnima, da se spušta na pravu mjeru, onu dječju. Jer oni su možda mali, ali su veliki. Pa smo ih u svoj ovoj strci zaboravili. Zaboravili smo da će za nekih 15 godina izrasti u ljude onakve kakvima smo ih učinili, bilo brigom, bilo nebrigom. Jer i kad se čini da bulje u ekrane svojih laptopa i mobitela, njihove uši čuju sve i po putu love mali milijun informacija. Samo, tko danas uopće zna kako ih razumijevaju i što to oni s njima rade...